

ISSN 1222-5606

Glasul Bucovinei

Glasul Bucovinei
1-2 / 2020

CERNĂUȚI-BUCUREȘTI

1-2 / 2020

An. XXVI Nr. 105, 106

 INSTITUTUL
CULTURAL
ROMÂN

GLASUL BUCOVINEI
*
THE VOICE OF BUKOVINA

The Romanian Cultural Institute

THE VOICE OF BUKOVINA

QUARTERLY REVIEW OF HISTORY AND CULTURE

CHERNIVTSI – BUCHAREST

2020, No.1-2

Year XXVI. No. 105, 106

Editor-in-chief: ALEXANDRINA CERNOV
Honorary Member of the Romanian Academy

EDITORIAL COMMITTEE: Univ. Prof. PhD. Mircea Anghelescu (Bucharest), Assist. Prof. PhD. Harieta Mareci (Suceava), PhD. Marian Olaru (Rădăuți), Assoc. Prof. PhD. Florin Pintescu (Suceava), Univ. Prof. PhD. Ion Popescu-Sireteanu (Jassy), Univ. Prof. PhD. Ștefan Purici (Suceava), Univ. Prof. PhD. Adrian Dinu Rachieru (Timișoara), Arcadie Suceveanu (Chișinău), Vasile Tărățeanu, Honorary Member of the Romanian Academy (Chernivtsi), PhD. Constantin Ungureanu (Chișinău), PhD. Alexandru Ovidiu Vintilă (Suceava), PhD. Dorin Popescu (Constanța)

EDITORIAL OFFICE: PhD. Marin Gherman (Assist. Chief Editor)
PhD. Cristina Paladian

Institutul Cultural Român

GLASUL BUCOVINEI

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE ISTORIE ȘI CULTURĂ

CERNĂUȚI – BUCUREȘTI

2020, Nr. 1-2

Anul XXVI. Nr. 105, 106

Redactor-șef: ALEXANDRINA CERNOV
Membru de onoare al Academiei Române

COLEGIUL DE REDACȚIE: prof. univ. dr. Mircea Angheliescu (București), lector univ. dr. Harieta Mareci (Suceava), dr. Marian Olaru (Rădăuți), conf. univ. dr. Florin Pintescu (Suceava), prof. univ. dr. Ion Popescu-Sireteanu (Iași), prof. univ. dr. Ștefan Purici (Suceava), prof. univ. dr. Adrian Dinu Rachieru (Timișoara), Arcadie Suceveanu (Chișinău), Vasile Tărățeanu, membru de onoare al Academiei Române (Cernăuți), dr. Constantin Ungureanu (Chișinău), dr. Alexandru Ovidiu Vintilă (Suceava), dr. Dorin Popescu (Constanța)

REDACȚIA: dr. Marin Gherman (redactor-șef adjunct)
dr. Cristina Paladian

TABLE OF CONTENTS

BUKOVINA – HISTORICAL AND SOCIAL PROCESSES

Marin Gherman , <i>The Historical Politics of the Triangle Ukraine – Romania – the Republic of Moldova (a mass-media perspective)</i>	9
Dorin Popescu , <i>The Subversive Narrative Furnaces with Double Combustion</i>	13
Sergey Hakman , <i>The World War II as a Factor of Historical Sensitivity in the Ukrainian and Romanian Relations</i>	18
Alexandru Rusnac , <i>At the Intersection of Civilizations: the City of Cernăuți in the First Years of the World War I (1914-1918)</i>	22
Emilian Dranca , <i>The SS and its Role in the Organisation and Manipulation of the „Heim ins Reich” Action</i>	31

THE CHRONICLE OF THE LANGUAGE

Alexandrina Cernov , <i>The Romanian Language and the Political Traps in Ukraine</i>	43

CULTURAL DIMENSIONS

Vladimir Acatrini , Sergiu Barbuța , <i>Grigorie Knight of Pantazi</i>	57

PAGES OF CHURCH HISTORY

Alexandrina Cernov , <i>Orthodox Churches in the Lives of the Romanians from the North of Bukovina within an Atheist State</i>	64
Maria Toacă , <i>The Faith and Suffering of the Romanians of Boian</i>	81

IN MEMORIAM

In memoriam of Mircea Lutic

The National Council of the Romanians of Ukraine The Society of the Romanian Writers of Cernăuți <i>Conceived as an Infant, in a Word</i>	93
Arcadie Suceveanu , <i>A Candle for Mircea Lutic</i>	95
Nicolae Șapcă , <i>Sudden Darkness over the Light Descent</i>	97
Maria Toacă , <i>So long to the „Age of Perfumes and Flowers”</i>	99
Edmond Neagoe , <i>Stairs to the Light Path. Saying Goodbye to the Poet Mircea Lutic</i>	101

In memoriam - anniversaries

Iuliana Luceac , <i>70th Birth Anniversary of Professor Ilie Luceac</i>	102
Alexandrina Cernov , <i>Mihai Jar: A Life Dedicated to the School</i>	104
Nicolae Șapcă , <i>Dumitru Covalciuc, A Tumultous Spirit Totally in Heaven</i>	108
Marin Gherman , <i>Vasile Guțuleac – The Professor from Cernăuți</i>	114

THEORY. HISTORY AND LITERARY CRITICISM

Ștefan Broască , <i>The Sacred Parental Hearth or the Memory Revival</i>	116
Vasile Tărățeanu , <i>I Write for the Sake of Creation, Not Recognition</i>	122

ANNIVERSARIES

<i>Cernăuți Remembers! Happy Birthday, Dorin Popescu!</i>	127

S U M A R

BUCOVINA – PROCESE ISTORICE ȘI SOCIALE

Marin Gherman , <i>Politica istoriei în triunghiul Ucraina – România – Republica Moldova (prin prisma mass-media)</i>	9
Dorin Popescu , <i>Cuptoare narative subversive cu dublă combustie</i>	13
Serghei Hakman , <i>Al Doilea Război Mondial ca factor de sensibilitate istorică în relațiile ucraineano-române</i>	18
Alexandru Rusnac , <i>La intersecția civilizațiilor: orașul Cernăuți în anii Primului Război Mondial (1914-1918)</i>	22
Emilian Dranca , <i>SS și rolul său în organizarea și manipularea acțiunii Heim ins Reich</i>	31

CRONICA LIMBII

Alexandrina Cernov , <i>Limba română și capcanele politice din Ucraina</i>	43

DIMENSIUNI CULTURALE

Vladimir Acatrini , Sergiu Barbuța , <i>Grigorie cavalier de Pantazi</i>	57

PAGINI DE ISTORIE BISERICESCĂ

Alexandrina Cernov , <i>Bisericile ortodoxe în viața românilor din nordul Bucovinei într-un stat ateu</i>	64
Maria Toacă , <i>Credință și suferință la românii din Boian</i>	81

IN MEMORIAM

In memoriam – Mircea Lutic

Consiliul Național al Românilor din Ucraina Societatea Scriitorilor Români din Cernăuți <i>Zămislit ca un prunc, în cuvânt</i>	93
Arcadie Suceveanu , <i>O lumânare pentru Mircea Lutic</i>	95
Nicolae Șapcă , <i>„Negură peste baștina luminii”</i>	97
Maria Toacă , <i>S-a sfârșit „vârsta de balzamuri și flori”</i>	99
Edmond Neagoe , <i>Trepte pe fâgașul luminii. La despărțirea de poetul Mircea Lutic</i>	101
<i>In memoriam - aniversări</i>	
Iuliana Luceac , <i>70 de ani de la nașterea profesorului Ilie Luceac</i>	102
Alexandrina Cernov , <i>Mihai Jar: o viață dedicată școlii</i>	104
Nicolae Șapcă , <i>Dumitru Covalciuc, un suflet zbuciumat și-n ceruri</i>	108
Marin Gherman , <i>Profesorul Vasile Guțuleac din Cernăuți</i>	114

TEORIE. ISTORIE ȘI CRITICĂ LITERARĂ

Ștefan Broască , <i>Focul sacru al vetrei părintești sau recuperarea memoriei</i>	116
Vasile Târâțeanu , <i>Scriu de dragul creației, nu a recunoștinței</i>	122

ANIVERSĂRI

<i>Cernăuțiul ține minte! La mulți ani, Dorin Popescu!</i>	127

THE BUKOVINIAN ARCHIVE

- Filip Țopa**, *The Tale of Bukovina*, Vol. IV, abstr. VIII (typed manuscript).....137
Acad. Vladimir Trebici, *Letters to the Engineer Mircea Irimescu (III)*.....174

CONFERENCES

- Vasile Bărbuță**, *An International Round Table „The Space of the Three Seas and the Crimes of the Empire”*.....189
Marin Gherman, *The International Scientific Conference „The Invented National Minorities. The Moldovenism: Policies, Causes, Effects”*.....191

BOOKS, ARTICLES AND JOURNALS

- Maria Toacă**, *Ilie Luceac’s Beautiful and Luminous Bukovinians*.....195
Mugur Andronic, *The Bukovinian hero Dimitrie Marmeliuc*.....199
Natalia Luchiniuc-Proțiu, *„Racovăț – the Refugees’ Village” – a Book about „Suffering and Bad Times in History”*.....202
Marin Gherman, *„The Silhouettes in the Mirror”: Essays, Tablets and Interviews by Ilie T. Zegrea*.....207
Alexandrina Cernov, *Lectures about Landmarks and Personalities: Ion Maștei, The Hurmuzaki Family and the Union of the Romanian Principalities: The Union Centre – the Romanian land of Tusculum Dulcești, Roman County; The Rector Constantin Cervinski – Reminiscenced by Colleagues, Students, Friends and Family on his 100th birth anniversary*.....210
Vasile Bărbuță, *For Voroneț With Love*.....215

EVENTS

- Marin Gherman**, *The School of the Romanian Journalism in Cernăuți*217

- TO COLLABORATORS222

ARHIVA BUCOVINEI

Filip Țopa , <i>Povestea Bucovinei</i> , Vol. IV, frag. VIII (manuscris dactilografiat)	137
Acad. Vladimir Trebici , <i>Scrisori către inginerul Mircea Irimescu</i> (III)	174

CONFERINȚE

Vasile Bărbuță , <i>Masa rotundă internațională „Spațiul celor trei mări și crimele imperiului”</i>	189
Marin Gherman , <i>Conferința științifică internațională „Minorități naționale inventate. Moldovenismul: politici, cauze, efecte”</i>	191

CĂRȚI. REVISTE

Maria Toacă , <i>Ce frumoși și luminoși sunt bucovinenii lui Ilie Luceac!</i>	195
Mugur Andronic , <i>Un erou al Bucovinei – Dimitrie Marmeliuc</i>	199
Natalia Luchiniuc-Proțiuc , <i>„Racovăț, satul refugiaților” – o carte despre „un timp al suferinței și al răului în istorie”</i>	202
Marin Gherman , <i>„Chipuri în oglindă”: eseuri, tablete, interviuri de Ilie T. Zegrea</i>	207
Alexandrina Cernov , <i>Lecturi despre locuri și personalități: Ion Maftעי, Familia Hurmuzaki și Unirea Principatelor Române: Centrul unionist – Tusculum Dulcești, ținutul Roman; Rectorul Constantin Cervinski – în amintirile colegilor, elevilor, prietenilor, familiei, 100 de ani de la naștere</i>	210
Vasile Bărbuță , <i>Din toată inima, pentru Voroneț</i>	215

EVENIMENT

Marin Gherman , <i>Școala jurnalistului român din Cernăuți</i>	217

CĂTRE COLABORATORI	223

Foto coperta I, IV: ***Imagini din Cernăuți***

LA INTERSECȚIA CIVILIZAȚIILOR: ORAȘUL CERNĂUȚI ÎN ANII PRIMULUI RĂZBOI MONDIAL (1914-1918)

Alexandru Rusnac*
Cernăuți

Au trecut mai mult de o sută de ani de la sfârșitul Primului Război Mondial, iar umanitatea continuă să cerceteze cauzele, împrejurările deosebite și consecințele lui. Până în prezent au fost organizate numeroase conferințe științifice, au fost publicate articole și monografiile, au avut loc acțiuni de comemorare a victimelor din perioada marelui război. Toate acestea demonstrează încă o dată că acest conflict militar a produs schimbări profunde în distribuția geopolitică a forțelor și în economia mondială, a cauzat pierderi de milioane de vieți omenești, amplificând în continuare suferința umană și aprofundând cataclismul social prin turbulențe politice. În același timp, vom constata cu tristețe faptul că și în secolul XXI există încă multe state/regimuri de guvernare, care preferă să rezolve problemele lor strategice prin metodele epocilor trecute, aducându-ne, astfel, în fața unor noi amenințări majore. Și, din păcate, unele popoare care au fost implicate în acel război sunt impuse să lupte și în prezent, doar pentru a se apăra de agresor. La fel ca și acum o sută de ani, cernăuțenii de diferite naționalități se confruntă astăzi cu un război... Unii – în tranșeele din regiunile Lugansk sau Donețk, alții – în orașul Cernăuți, ajutându-i cu toate mijloacele avute la dispoziție pe luptătorii care se opun agresiunii ruse. O situație asemănătoare a fost acum un secol, când toți se aflau pe „linia mării rupturi”¹. Anume așa este calificat de către unii cercetători locul de intersecție a civilizațiilor.

Despre Bucovina în perioada „măcelului mondial” au fost publicate numeroase articole, cele mai multe fiind semnate de V. Botușanski², V. Zapolovski³, I. Piddubni⁴, O. Olievski⁵, P. Klishcinski. În acest articol vom încerca să evidențiem unele aspecte locale din perioada Primului Război Mondial. În timpurile noilor confruntări, lecțiile trecutului ar trebui să fie un fel de vaccin împotriva încercărilor de a mutila adevărul istoric în interesul noii politici internaționale agresive.

Contradicțiile dure ireconciliabile între marile puteri ale Europei și alte continente, unite în blocuri politico-militare puternice – Tripla Alianță și Antanta – au fost principalele motive care au determinat declanșarea Primului Război Mondial. „Războiul pentru încheierea tuturor războaielor” era purtat pentru a domina sferile de influență, piețele de desfacere și materii prime. Se lupta pentru redistribuirea lumii deja divizate. Bucovina, aflată în componența Imperiului Austro-Ungar, a intrat în Marele Război de partea Puterilor Centrale, fiind implicată în acțiunile militare împotriva trupelor ruse. Cernăuțiul a supraviețuit trei ocupații rusești în anii Primului Război Mondial, iar locuitorii orașului au fost supuși represiunilor atât din partea autorităților austriece, cât și din partea autorităților ruse de ocupație.

Dar, în cazul Bucovinei, apăruse o altă problemă presantă: popoarele băștinașe care locuiau pe teritoriile diferitelor state au fost despărțite. Prin urmare, în armatele implicate în acel război, soldatul ucrainean „rus” a trebuit să lupte împotriva „austriacului” ucrainean și invers; soldatul român din armata „austriacă” trebuia să împuște moldoveanul „rus” și românul din România⁶.

* **Alexandru Rusnac** este doctor în istorie, lector la Universitatea Națională „Iuri Fedkovici” din Cernăuți. Autor a peste 100 de studii științifice despre istoria Bucovinei și a Basarabiei în secolele XIX-XX. Președintele Centrului de Cooperare Regională „Dialog”.

Înainte de a intra în descrierea luptelor și consecințelor acestora, vom specifica faptul că până la declanșarea războiului, pe teritoriul Cernăuțiului, care era un oraș de frontieră a Imperiului Austro-Ungar, exista un număr semnificativ de trupe și echipamente militare (73% din totalul trupelor din Bucovina)⁷: brigada de infanterie nr. 59, depozite cu echipamentul militarilor în termen, un spital și o farmacie militară, regimentul 41 de infanterie, un regiment de cavalerie grea, regimentul 33 de artilerie de câmp, echipa de completare a personalului, o judecătorie, divizia 43 de apărare teritorială, brigada 86 teritorială, regimentul 22 de miliție teritorială cu un comandament de recrutare, un spital, jandarmeria districtuală nr. 13, miliția populară⁸. Pe fundalul intensificării activității consulatului rus, care răspândea idei rusofile, concentrarea unui număr mare de militari în orașul Cernăuți constituia, într-o anumită măsură, o garanție a menținerii păcii și stabilității⁹.

Autoritățile și cercurile politice austro-germane din Cernăuți au reacționat la actul de declanșare a războiului printr-o campanie patriotică entuziasmată sub lozincă: „Österreich über Alles” („Austria mai presus de toate”)¹⁰, scria gazeta „Czernowitzer Tagblatt” din 28 iulie. În articolul „Exaltarea militară din Cernăuți” din 30 iulie 1914, se informa că în seara zilei de 29 iulie, peste o mie de locuitori ai orașului au mers pe străzile Cernăuțiului, strigând sloganuri patriotice întru susținerea împăratului. Lângă clădirea administrației teritoriale a fost intonat imnul și au răsunat urale la adresa împăratului. Președintele administrației teritoriale a ținut un discurs patriotic, exprimându-și bucuria pentru susținerea împăratului și a războiului din partea cernăuțenilor¹¹.

Pentru a demonstra fidelitate Austriei și susținere împăratului, la primăria orașului Cernăuți s-a desfășurat o ședință extraordinară în data de 30 iulie. La acel moment, la ora 8 seara, în fața primăriei se adunaseră până la 3 mii de cernăuțeni. Orchestra militară a început să cânte melodia „O, Austria mea!” Au sosit și unități militare cu drapele. Într-o atmosferă de solemnitate, răsunau discursuri cu tonalități patriotice, apeluri la unitate și la susținerea împăratului și a războiului: „Să ne unim ca frații într-o uniune, indiferent de națiune, confesiune și statut social, să fim pregătiți

să ne aducem sacrificiile cu prețul sângelui pentru împărat și patrie, să-i cerem lui Dumnezeu s-o ajute în obținerea victoriei”. Ulterior, mii de orașeni ce purtau torțe au fost însoțiți de orchestra militară spre clădirea Administrației teritoriale și spre statuia „Austria”, unde au fost rostite discursuri de fidelitate Austriei în limbile: germană, ucraineană, română, poloneză și ebraică¹².

Pe de altă parte, din primele zile ale războiului orașenii au început să se confrunte cu dificultăți, cauzate de creșterea prețurilor și speculațiilor comerciale, au fost puse interdicții la micul comerț și restricții la retragerea fondurilor de la bănci, toată corespondența era cenzurată, primarul orașului cerea respectarea cu strictețe a ordinii și a disciplinei în perioada de mobilizare a populației¹³, au fost anulate sărbătorile și zilele de odihnă la întreprinderi, au apărut instanțe militare¹⁴. A fost creat „blocajul sistemului de spionaj”¹⁵.

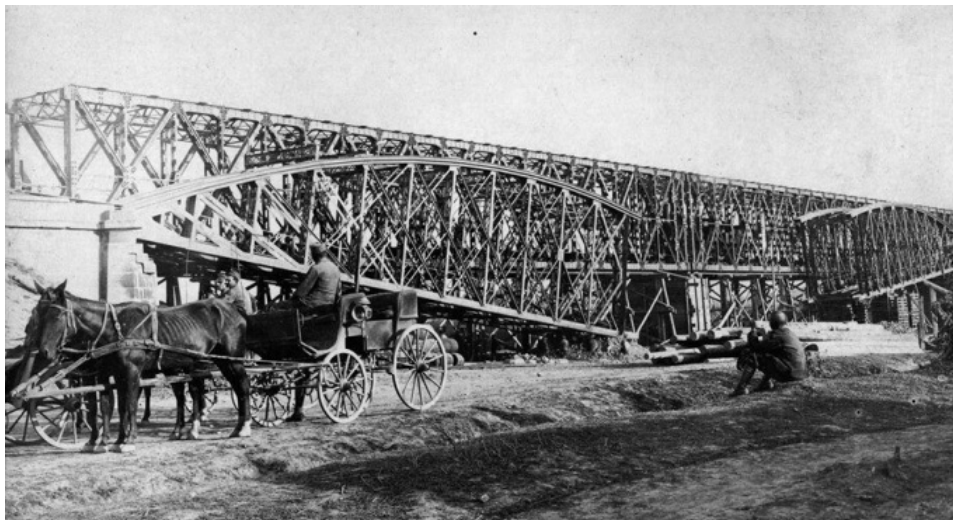
Dar adevăratele orori ale războiului în Cernăuți avuseseră loc ceva mai târziu. La 31 august 1914, trupele austriece în retragere au aruncat podurile de cale ferată și autostradă peste râul Prut. La 2 septembrie 1914 militarii ruși au intrat în Cernăuți¹⁶. În a doua jumătate a lunii octombrie, unitățile austriece au reușit să elibereze orașul, dar la 23 noiembrie 1914, trupele rusești au lansat o ofensivă și din nou Cernăuțiul a căzut în mâinile lor. Cu toate acestea, suferind puternice lovituri, la 17 februarie 1915 trupele ruse au părăsit orașul cu pierderi semnificative¹⁷. La 18 iunie 1916, Cernăuțiul a intrat sub conducerea forțelor ruse de ocupație¹⁸, astfel încât trupele austro-ungare au reușit să ia orașul abia la 3 august 1917¹⁹.

Jurnalistul ziarului din Cernăuți „Czernowitzer Tagblatt”, Julius Weber²⁰, a descris în detaliu toate cele trei „lovituri dure” asupra Cernăuțiului în perioada invaziei rusești. În special, înainte de prima ocupație a orașului „până la 30 august, numărul refugiaților care au părăsit Cernăuțiul atingea cifra de 10 mii de persoane. Ceilalți, care au rămas, erau siguri că orașul va fi predat temporar inamicului, fără lupte. La 30 august, aparatul administrativ a părăsit orașul și s-a mutat la Vatra Dornei. Cernăuțiul intrase în panică”²¹. Refugiații plecau spre Austro-Ungaria și România²².

În data de 2 septembrie 1914, la cererea comandamentului rus, burgomistrul (primarul) S. Weisselberger a luat cheile Magistratului din Cernăuți și într-un echipaj cu un steag alb, însoțit de alte echipaje cu 6 membri ai magistratului și consulului român, au ajuns în apropierea râului Prut. Pe liniile de cale ferată distruse el a intrat în fabrica de zahăr de la Jucika, unde a predat cheile trupelor rusești. În seara zilei de 2 septembrie, cu melodii de orchestră și cântece ale cazacilor de pe Don, trupele ruse au intrat în oraș, trecând pe lângă clădirea primăriei de pe strada principală. Pe treptele primăriei se aflau membrii Magistratului, în frunte cu Mitropolitul Vladimir de Repta împreună cu preoți ortodocși și reprezentanți ai altor confesiuni. Sosiră generalii ruși Pavlov, Arutiunov și un grup de ofițeri. Pe treptele primăriei, Arutiunov a spus: „Prin mila lui Dumnezeu, în numele țarului proclam orașul Cernăuți alipit la Imperiul Rus”²³.

Comandamentul rus a ordonat orașului să plătească în 24 de ore o contribuție de 600 mii de ruble aur și argint, drept despăgubiri pentru banii plătiți de către locuitorii orașului Kamenet-Podolsk, invadat cu câteva săptămâni în urmă de trupele austriece ale generalului Bauman, care a luat 200 de mii de ruble în aur și argint. Arutiunov i-a amenințat: „Dacă suma totală a despăgubirilor nu va fi adunată până mâine după-amiază, la ora 5, mă eschivez de la orice responsabilitate pentru comportamentul trupelor și cu ajutorul armelor voi distruge complet orașul”²⁴. Datorită îndelungatelor

negocieri ulterioare și a elocvenței Mitropolitului Vladimir de Repta, care a subliniat înrudirea prin credință și a implorat un comportament milostiv față de populație – suma despăgubirilor de război a fost redusă la 300 de mii de ruble²⁵.

Dar aceasta nu a salvat orașul de la jafuri și distrugeri. În amintirile sale, Julius Weber notează: „...visteria orașului, care avea fonduri modeste la acel moment, a fost golită. Dictatura conducătorilor ruși devenise de nesuportat, populația civilă era nevoită să îndure comportamentul brutal al soldaților. Și dacă autoritățile militare se ascundeau sub masca respectării regulilor dreptului internațional în revendicările lor, atunci hoardele de cazaci împreună cu soldații obișnuiți s-au declarat în afara legii și acționau întocmai ca niște tâlhari... Enumerarea furturilor și tâlhăriilor, amenințarea proprietarilor privați și a celor publici ar putea completa paginile unei cărți voluminoase, în rezumatul căreia va fi reținută doar tendința de a devasta și de a nimici totul în jur. Cavaleria rusă este nemulțumită de condițiile din cazărni și caii sunt aduși în interiorul gării de trenuri, unde sala de așteptare a fost transformată într-un grajd. Mobilierul și obiectele din interior erau folosite drept lemn de foc. A fost distrus totul ce era în sediul principal al oficiului poștal. Gimnaziul de stat nr. 1 devenise imaginea adevărată a infrațiunii devastatoare a vandalilor... Din primărie au fost scoase steagurile și emblemele vechi, încărcate în căruțe și duse în Rusia ca trofee ale victoriei.

Cazacii aveau scenariul lor de jefuire. Intrau ca tâlharii în locuințele orașenilor și le cereau bani, dacă proprietarii se împotriveau, vandalii jefuiau în văzul locatarilor toate bunurile din casă. Lucrurile furate erau ulterior vândute în oraș. Deseori, la piața centrală din oraș – ceea ce era deja culmea ridicolului – cazacii vindeau lucrurile furate: blănuri scumpe, perne, lenjerie rafinată, tacâmuri foarte scumpe²⁶.

La 3 septembrie, căpitanul Kirienko, numit comandant militar al orașului și cazat în primărie, a publicat ordinul comandamentului rus. Temporar, guvernator al Bucovinei a fost numit Navroțki, fiind înlocuit la 15 septembrie de către S. Evreinov, din ordinul căruia burgomistrul Weisselberger și unii membri ai magistratului au fost arestați și trimiși în Siberia. La 16 septembrie, Evreinov l-a numit în fruntea primăriei

pe avocatul său, Temistocle Bocancea. În magistrat a fost interzisă limba germană și orice activitate a societăților publice. Sunt create forțe de poliție în frunte cu Lazarev. Spitalul Crucii Roșii cu mulți ostași răniți era găzduit de reședința Mitropoliei Bucovinei²⁷.

După cum menționează V. Zapolovski în articolul său, în perioada de ocupație rusă locuitorii Cernăuțiului se confruntau cu o lipsă totală de bani, oficialii austrieci din acea vreme, femeile, copiii și pensionarii erau într-o situație nevoiașă. Problema a fost rezolvată într-un mod original. Guvernatorul Evreinov a permis cernăuțenilor să primească sume de bani din partea autorităților austriece prin intermediul Consulatului României, un merit deosebit revenindu-i secretarului de la consulat G. Gallin²⁸.

După retragerea trupelor ruse din Cernăuți, în piața din fața primăriei a fost organizat un miting al populației locale (cei mai mulți erau vorbitori de germană) cu discursuri în spiritul patriotismului austriac. La 22 octombrie, comandantul orașului Iaskevici a demis conducerea orașului, înlocuind-o cu un comisar guvernamental: A. Norst și doi adjuncți. După 10 zile, Moritz Barleon a fost numit primar²⁹. În această perioadă, orașul era bântuit de sărăcie. Pentru rezolvarea nevoilor populației din Cernăuți, statul a alocat 30 de mii de coroane, dintre care 10 mii au fost cheltuite pentru organizarea de cantine pentru cei săraci și distribuției pâinii, celelalte 20 de mii de coroane urmând să fie cheltuite pentru șomerii săraci și acordarea de locuri de muncă. Cantinele au început să funcționeze de la 10:30 și fiecare orășean sărman primea o fărfurie cu supă fierbinte și o felie de pâine. Zilnic peste 2 mii dintre cei mai săraci cernăuțeni erau hrăniți la aceste cantine sociale³⁰.

La sfârșitul lunii noiembrie trupele ruse au intrat din nou în Cernăuți, iar magistratul în frunte cu burgomistrul Barleon s-a refugiat la Viena, unde acționa și Dieta Bucovinei, condusă de baronul Hurmuzaki. Orașul a fost supus jafurilor și mulți dintre locuitori, în special evrei, au fugit, salvându-se de la actele de violență. Noul burgomistru a fost numit doctorul Hostiuc, iar funcțiile de comandant al orașului sunt îndeplinite de maiorul cazacilor ruși, Astahov, căruia i s-a oferit o cameră în primărie. La Cernăuți a fost introdusă ora Sankt-Petersburgului³¹.

În februarie 1915 Cernăuțiul este eliberat de trupele austriece. Peste tot se restaurează și se revine la simbolurile austriece, iar Maximilian Krol a fost numit temporar șef al magistratului. Se instaurează un regim sever prin introducerea restricțiilor la vânzarea produselor alimentare. Populația suferea de foame. La 17 august 1915 în orașul Cernăuți este introdusă starea de război. S-a dat ordin cu privire la lichidarea tuturor denumirilor (hoteluri, restaurante, cafenele etc.) ce aveau numele orașelor din țările Antantei. Este restabilită activitatea instanțelor militare³².

În iunie 1916 Cernăuțiul este ocupat pentru a treia oară de trupele ruse. La dorința autorităților ruse, primăria numește și demite de mai multe ori burgomistrul: Șandru, Miculi, Macovei, Vitic și mulți alții. Magistratul este nevoit să organizeze puncte de alimentare pentru populația flămândă³³. Despre ultima invazie a rușilor la Cernăuți în timpul Primului Război Mondial (dar nu ultimul din acel secol) scrie cel mai elocvent în amintirile sale jurnalistul Weber pe care le întitulează „Barbarism la Universitatea din Cernăuți”: „Parțial sau total, rușii au jefuit localul profesorilor, cărțile și manuscrisele fiind folosite pentru aprinderea focului. Institutele de geologie, chimie, fizică și metrologie din cadrul Universității au suferit pagube considerabile. La Institutul de Zoologie, rușii au băut spiritul din vasele cu broaște, șerpi etc., au stricat o mulțime de materiale didactice. La câteva zile de la invazia rusă, orașul este vizitat

cu o misiune specială de un grup de savanți din Kiev, Moscova și Petrograd, care au examinat minuțios dacă aceste institute sunt dotate cu echipamente de cercetări. După această vizită, echipamentul modern al laboratorului institutului de chimie a ajuns la Kiev, unde, cum s-a constatat ulterior, a fost folosit pentru cercetări în pirotehnie. În conformitate cu dreptul internațional, confiscarea echipamentelor și dispozitivelor științifice din instituțiile de învățământ era interzisă, întrucât erau echivalate cu proprietate privată³⁴.

În urma Revoluției din februarie 1917, în orașul Cernăuți a fost lichidată administrația țaristă și înlocuită cu un Guvern provizoriu. Soldații ruși aveau o libertate fără precedent, orașul fiind supus unei adevărate anarhii. După înfrângerea din luna iunie, armata rusă se retrage din oraș și la începutul lunii august 1917 părăsește Cernăuțiul, jefuind și incendiind multe clădiri și bunuri în calea lor³⁵.

La 27 noiembrie 1917, la sediul Camerei de Comerț și Industrie comandamentul armatei a 8-a rusă a semnat un armistițiu cu comandamentul armatei austro-ungare pe sectorul bucovinean al frontului austro-rus. Luptele din apropierea Cernăuțiului au încetat³⁶.

Din cauza războiului, orașul a suferit mari pierderi umane și materiale: mii de bucovineni au fost uciși, mulți au devenit invalizi. Au apărut zeci de mii de refugiați. În aprilie 1918, în provinciile din vestul Austriei se aflau 80 de mii de refugiați. Când armata rusă a părăsit Cernăuțiul în luna august 1917, în oraș rămăseseră doar 37 de mii de locuitori. Orașul a fost puternic distrus: 215 clădiri importante, inclusiv 47 de întreprinderi industriale și instituții publice. Pierderile totale ale orașului Cernăuți au fost estimate la valoarea de 20 de milioane de coroane³⁷.

Autoritățile austriece, care s-au întors în oraș, au încercat să renoveze obiectele industriale și cele de menire socială și culturală. În primăvara anului 1918 a fost ridicată starea de asediu. În postul de guvernator a fost numit temporar Ivan Minkuș. Situația din oraș era dezastruoasă, mai cu seamă în primăvara anului 1918: foame, șomaj, sărăcie... Populația nemulțumită organiza greve și proteste împotriva foametei³⁸.

Ulterior, ca urmare a înfrângerii Austro-Ungariei în Primul Război Mondial și destrămării imperiului, la Cernăuți au loc evenimente importante, diverse întruniri, la care locuitorii orașului și Bucovinei încercau să determine soarta ținutului și a orașului³⁹. Astfel, la 13 octombrie 1918, partidele politice ucrainene din Bucovina se întrunesc într-o conferință, care decide să delimiteze teritoriul Bucovinei în partea ucraineană și în partea română, pentru a fi alipite ulterior la acel stat, la care va dori populația băștinașă⁴⁰. Împotriva divizării teritoriului Bucovinei pe principii naționale s-au pronunțat reprezentanții celor mai influente mișcări românești, care au convocat la Cernăuți în data de 27 octombrie 1918 o adunare națională (Constituanta) și au creat Consiliul Național Român, care a protestat împotriva împărțirii Bucovinei, anunțând că întregul teritoriu este românesc și se unește „cu celelalte țări românești într-un stat independent”⁴¹. În data de 3 noiembrie 1918, la Cernăuți se desfășoară Adunarea Populară a ucrainenilor (până la 10 mii de persoane), cu reprezentanți din orașele și satele ucrainene din ținut, care hotărăsc să unească partea ucraineană a Bucovinei cu estul Galiției și nord-estul Transcarpatiei într-un stat ucrainean. Acest teritoriu al Bucovinei trebuia să fie administrat de Consiliul Național al Ucrainenilor de la Lvov, căruia i se solicita elaborarea unei constituții, prin respectarea drepturilor tuturor naționalităților care locuiau aici⁴². La 6 noiembrie, comunitatea locală a preluat în mod pașnic puterea de la ultimul guvernator austriac Etdorf și a intrat în

sediul Administrației ținutului. În numele ucrainenilor protocolul corespunzător a fost semnat de O. Popovici, I. Semaka și M. Spânu, din partea românilor – A. Onciul⁴³, dar în ziua încheierii Marelui Război, în data de 11 noiembrie 1918, armata României regale a intrat în Cernăuți⁴⁴. Ținutul a fost alipit la România regală pentru o perioadă de 22 de ani.

Odată integrat în hotarele României Mari, orașul Cernăuți își păstrează statutul de municipalitate și se transformă într-un important centru administrativ⁴⁵. Din noiembrie 1918, orașul este condus de un primar. Continuau să funcționeze vechile organe de administrare și legislația austriacă⁴⁶. Schimbările în structurile de administrare au intervenit în conformitate cu noile legi adoptate în rezultatul unificării legislative din țară. Primul primar al orașului devine părintele G. Șandru. Consilierul consistorial a condus orașul în perioada 1918-1919 și 1920-1922⁴⁷, fiind succedat de politicianul de renume T. Simionovici. Nicu baron de Flondor a fost primar al orașului Cernăuți în 1920 și în anii 1922-1926⁴⁸.

Revenind la tema principală a articolului nostru, vom constata că anii Primului Război Mondial au adus durere și suferință în inimile miilor de locuitori ai Cernăuțiului, mulți dintre ei fiind impuși să abandoneze pentru totdeauna casele lor. Însă cele mai oribile au fost vremurile celor trei perioade de ocupație a orașului de către trupele ruse. În sfârșit, făcând o comparație cu războaiele de astăzi în care este implicată Rusia, termenul de „ocupație rusă” devine extrem de actual pentru foarte mulți dintre noi. Doar conceptul de „lume rusă” se pare a nu avea granițe clare, iar cernăuțenii nu doresc să ajungă vreodată în capcanele ei. Mai ales că avem o experiență amară a trecutului...

Traducere din limba ucraineană de Leonid Parpaui

NOTE

- 1 S. Huntington, *Ciocnirea civilizațiilor* (The Clash of Civilizations), Moscova, Editura ACT, 2003, p. 243.
- 2 V. Botușanski, *Orașul în perioada stăpânirii austriece*, în „Cernăuți: Istorie și contemporaneitate”, Cernăuți, Editura „Zelena Bucovina”, 2009, p. 147-154.
- 3 V. Zapolovski, S. Osaciuc, *Pe urmele războiului uitat 1914-1918 în Bucovina: Schiță militar-istorică, morminte militare din perioada Primului Război Mondial în nordul Bucovinei și starea lor*, Cernăuți, „Molody bukovineț”, 1998, 47 p.; V. Zapolovski, *Bucovina în ultimul război al Austro-Ungariei*, Cernăuți, Editura „Zoloti litavri”, 2003, 242 p.; V. Zapolovski, *Orașul Cernăuți în îmbrățișările Primului Război Mondial*, în Revista independentă de culturologie „Ii”, 2009, nr. 56, <http://www.ji.lviv.ua/n56texts/zapolovskij1.htm> (accesat la 02.02.2020).
- 4 I. Piddubni, *Organizarea administrației Bucovinei / Guberniei Cernăuți în anii Marelui Război*, în „Istoria dezvoltării organelor puterii de stat în regiunea Cernăuți”, Cernăuți, Editura „Bukrek”, 2014, p. 244-335.
- 5 O. Olievski, *Crimele de război ale armatei ruse în Bucovina în perioada Primului Război Mondial*, în „Materialele celei de a IV-a Conferințe Bucovinene Internaționale de Istorie, consacrată împlinirii a 125 de ani de la fondarea Universității Naționale din Cernăuți, 5 octombrie 2000, Cernăuți”, Cernăuți, Editura „Zoloti litavri”, 2001, p. 303-305.
- 6 *Bucovina în contextul relațiilor europene internaționale (de la origini până la mijlocul secolului al XX-lea)*, Cernăuți, Editura „Ruta”, 2005, p. 300.
- 7 Volodimir Botușanski, *Orașul în perioada stăpânirii austriece ...*, p. 148.
- 8 I. Bornemann, P. Tiefenthaler, R. Wagner, *Czernowitz. Eine Stadt im Wandel der Zeit mit besonderer Berücksichtigung ihres deutschen kulturellen Lebens*, München, Stuttgart, 1988, p. 23-24.
- 9 V. Botușanski, *Orașul în perioada stăpânirii austriece ...*, p. 148.
- 10 „Czernowitzer Tagblatt”, 1914, 28 Juli.
- 11 „Czernowitzer Tagblatt”, 1914, 30 Juli.
- 12 „Czernowitzer Tagblatt”, 1914, 31 Juli.
- 13 V. Botușanski, *Orașul în perioada stăpânirii austriece ...*, p. 149-150.
- 14 I. Piddubni, *Organizarea administrației Bucovinei...*, p. 245.
- 15 *Bucovina în anii Primului Război Mondial 1914-1918. Documente*, Cernăuți, Editura „Tehnodruk”, 2014, p. 29
- 16 *Bucovina: schiță istorică*, Cernăuți, Editura „Zelena Bucovina”, 1998, p. 200.
- 17 *Bucovina: schiță istorică...*, p. 201.
- 18 *Bucovina: schiță istorică...*, p. 202.
- 19 *Bucovina: schiță istorică...*, p. 203.
- 20 J. Weber, *Ocupația rusă a orașului Cernăuți*, Cernăuți, Editura „Knigi - XXI”, 2016, 136 p.
- 21 J. Weber, *Ocupația rusă a orașului Cernăuți...*, p. 12.
- 22 I. Piddubni, *Organizarea administrației Bucovinei...*, p. 247.
- 23 J. Weber, *Ocupația rusă a orașului Cernăuți...*, p. 16-24.
- 24 J. Weber, *Ocupația rusă a orașului Cernăuți...*, p. 28.
- 25 J. Weber, *Ocupația rusă a orașului Cernăuți...*, p. 29-30.
- 26 J. Weber, *Ocupația rusă a orașului Cernăuți...*, p. 41-42.
- 27 V. Botușanski, *Orașul în perioada stăpânirii austriece...*, p. 150-151.
- 28 V. Zapolovski, *Orașul Cernăuți în îmbrățișările Primului Război Mondial...*
- 29 „Czernowitzer Tagblatt”, 1914, 28 Oktober.

- 30 V. Zapolovski, *Oraşul Cernăuți în îmbrățișările Primului Război Mondial...*
- 31 V. Botuşanski, *Oraşul în perioada stăpânirii austriece ...*, p.151.
- 32 „Czernowitzer Tagblatt”, 1915, 15 August.
- 33 V. Botuşanski, *Oraşul în perioada stăpânirii austriece ...*, p. 151-152.
- 34 J. Weber, *Ocupația rusă a oraşului Cernăuți...*, p. 115.
- 35 V. Botuşanski, *Evenimentele revoluției din februarie (martie) 1917 în Cernăuți*, în „Bukovinski jurnal”, 1997, p. 1, p. 89-101.
- 36 „Czernowitzer Tagblatt”, 1917, 13 Dezember.
- 37 *Bucovina: schiță istorică...*, p. 205-206.
- 38 *Bucovina: schiță istorică...*, p. 213.
- 39 *Primul Război Mondial și soarta istorică a popoarelor din Europa Centrală și de Est: Materialele conferinței științifice internaționale, consacrată împlinirii a 80 de ani de la Vecea Populară Bucovineană (Cernăuți, 22-24 septembrie 1998)*, Cernăuți, Editura „Ruta”, 2000, p. 67-69.
- 40 *Bucovina: schiță istorică...*, p. 214-215.
- 41 *Vecea Populară Bucovineană. 1918-1993. Documentele și materialele conferinței științifice și practice, consacrată împlinirii a 75 de ani de la Vecea Populară Bucovineană din 3 noiembrie 1918*, Cernăuți, 1994, p. 106.
- 42 „Bucovina”, Cernăuți, 1918, 10 noiembrie.
- 43 O. Popovici, *Renașterea Bucovinei*, în „Bukovinski jurnal”, 1992, V. 2-3, p. 187-188.
- 44 E. Procopovici, *Sfârșitul stăpânirii austriece în Bucovina*, Cernăuți, Editura „Zoloti Litavri”, 2004, 80 p.
- 45 I. Piddubni, *Oraşul în perioada interbelică*, în „Cernăuți: Istorie și contemporaneitate”, Cernăuți, Editura „Zelena Bucovina”, 2009, p. 162.
- 46 Ion Nistor, *Unirea Bucovinei. 28 noiembrie 1918. Studiu și documente*, București, Editura „Cartea Românească”, 1928, p. 114.
- 47 O. Massan, I. Cehovski, *Cernăuți: 1408-1998: schițe ale istoriei oraşului*, Cernăuți, Editura „Misto”, 1998, p. 42.
- 48 I. Piddubni, *Oraşul în perioada interbelică ...*, p. 164.

SUMMARY

More than a hundred years have passed since the end of the World War I, yet the humanity keeps researching the causes, the extraordinary conditions and its aftermath. Numerous scientific conferences have been organised, articles and monographies have been published, commemoration ceremonies of the victims of the Great War have taken place up till now. All these demonstrate one more time, that the global military conflict has produced profound changes in the geopolitical distribution of the world forces and economy, has caused losses of millions of human lives, continuously amplifying the human suffering and deepening the social cataclysm through the political turbulences and many more.

The years of the World War I have caused pain and suffering in the hearts of thousands of inhabitants of Cernăuți, many of whom were forced to leave their homes forever. Yet, the most horrible were the years of the three episodes of Russian troops' occupation of the city. Finally, if we compare the phenomenon with many modern wars which involve Russia, the term of „the Russian occupation” becomes extremely actual for many of us, only the concept of „the Russian land” seems to have no clear borders, and the people of Cernăuți don't ever wish to become trapped by it, taking into consideration the bitter experience of the past.

TO CONTRIBUTORS

Authors are invited to send us original studies in the fields of history, literature and culture, essays, literary texts, and reviews of published volumes or magazines, particularly on the subject of Bukovina or relating to authors from Bukovina, and book presentations, lectures or other materials of topical interest that fall within the other headings of the review.

We regret that unpublished manuscripts cannot be returned. Studies or essays shall extend to a maximum of 25-30 pages and shall include a summary (1/2 – 1 page) in Romanian and English. Materials shall be typed up using Microsoft Word. Texts in electronic format can be sent via e-mail as attached documents.

Articles that have not been drafted correctly in Romanian with all the necessary diacritical marks and handwritten texts and summaries will not be considered for publication. The drafting of manuscripts shall follow the standards laid out by the 2007 edition of *Dicționarul explicativ al limbii române (DEX)*, Editura Univers Enciclopedic sau <http://dexonline.ro>, and the 2005 edition of *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM)*, Editura Univers Enciclopedic. Proposed articles that have been wholly or partly published in other reviews and those that do not have the pertinent academic content and up-to-date and relevant bibliographical apparatus shall be rejected.

Authors bear exclusive responsibility for the content of materials.

The title of articles shall be written in capital letters and shall be followed by the name of the author and his or her town of residence. Bibliographical references shall be made either by using numbers in the text, with the necessary notes positioned at the end of the work in the order in which they are referred to, indicating the page on which the quotation appears respectively. Volume numbers shall be indicated using Roman numerals, in the second position.

Photographs (illustrations, drawings, figures, tables) shall be produced using the appropriate computer programmes and shall be in black and white, with a contrast suitable for print publication. Abbreviations and acronyms shall be explained where they appear for the first time in the body of the text.

Authors are likewise requested to send us a few essential details about their academic activity and important publications (academic title, position, place of work, country, contact details: telephone, e-mail etc.), in order for these to be presented within the issue.

Acces online: www.icr.ro și <https://bibliotecacernauti.com>

The adress of the editorial offices

Chernivtsi, Ukraine:

Alexandru cel Bun Publishing House,
str. Komarova 30/38

Tel. mobil Ukraine: +380 990 731 246; +380 068 086 5524

Editor-in-chief: Alexandrina Cernov

E-mail: alex_cernoff@yahoo.com

maringherman2014@gmail.com; cristina_2007cv@yahoo.com

Postal address: str. Komarova 30/38 (for „The Voice of Bukovina” review)
Chernivtsi, 58013, Ukraine

Bucharest, Romania:

The Romanian Cultural Institute (for „The Voice of Bukovina” review),

Aleea Alexandru, nr. 38

011824 Bucharest, Romania

Tel. (+40)0317.10.06.34

Fax: (+40)0317.10.06.07

CĂTRE COLABORATORI

Autorii sunt invitați să ne trimită studii originale de istorie, literatură și cultură, eseuri, opere literare, recenzii ale unor volume publicate sau ale unor reviste, cu precădere despre Bucovina sau aparținând unor autori bucovineni, prezentări de carte, conferințe sau alte materiale de actualitate ce se încadrează în celelalte rubrici ale revistei.

Manuscrisele nepublicate nu se restituie.

Studiile sau eseurile, însoțite de un rezumat (1/2 – 1 pagină) în limba română sau engleză, vor fi extinse până la maximum 25-30 de pagini. Materialele se vor culege în Microsoft Word, 14 pt. Textele vor fi prezentate în format electronic (CD, stick) sau pot fi trimise prin e-mail, ca fișiere atașate.

Studiile care nu sunt tehnoredactate corect în limba română, cu semnele diacritice respective, cât și cele scrise de mână nu vor fi luate în discuție spre publicare. Redactarea manuscriselor va respecta standardele precizate de *Dicționarul explicativ al limbii române (DEX)*, ediția 2007, Editura Univers Enciclopedic sau <http://dexonline.ro>, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române (DOOM)*, ediția 2005, Editura Univers Enciclopedic. Sunt respinse propunerile de articole care au fost publicate parțial sau integral în alte reviste, cele care nu au conținut științific pertinent, elemente originale, resurse bibliografice relevante și de actualitate.

Autorilor le revine în exclusivitate responsabilitatea pentru conținutul materialelor.

Titlul articolelor se va scrie cu litere mari și va fi urmat de numele autorului și orașul de reședință. Referințele bibliografice se vor face prin numere în text, notele necesare fiind așezate la sfârșitul lucrării în ordinea în care se face trimiterea la ele, indicând pagina din care a fost extras citatul. Volumul va fi indicat cu cifre latine, în poziția a doua. Este acceptată referirea în text la numele autorului amintit în bibliografie, cu indicarea anului apariției lucrării.

Fotografiile (ilustrațiile, desenele, figurile, tabelele) se vor realiza cu programe informatice respective, în alb-negru, cu un contrast accesibil publicării. Abrevierile și acronimele se explică atunci când apar pentru prima dată în corpul textului.

Autorii sunt rugați de asemenea să ne transmită și câteva date esențiale despre activitatea lor științifică și publicațiile mai importante (titlul științific, funcția, locul de muncă, localitatea, țara, datele de contact: telefon, e-mail etc.), pentru a le prezenta la sfârșitul volumului.

Revista poate fi citită online pe: www.icr.ro și <https://bibliotecacernauti.com>

Adresele redacției:

Cernăuți, Ucraina

Editura *Alexandru cel Bun*
str. Komarova 30/38

Telefon mobil, Ucraina: +380990731246; +380 068 086 5524

Redactor-șef Alexandrina Cernov

E-mail: alex_cernoff@yahoo.com

maringherman2014@gmail.com; cristina_2007cv@yahoo.com

Adresa poștală: str. Komarova 30/38, (pentru revista „Glasul Bucovinei”)
Cernăuți, 58013, Ucraina.

București, România

Institutul Cultural Român (pentru revista „Glasul Bucovinei”)

Aleea Alexandru, nr. 38,
011824 București, România

Tel. (+40)0317.10.06.34

Fax: (+40)0317.10.06.07

Bun de tipar: 2020
Apărut: 2020
Traducător: Iuliana Luceac
DTP: Marin Gherman